

MVO Nederland beoordeelt:

**HET NIEUWE
REGEERAKKOORD**

**OP DE 7 THEMA'S
VAN DE NIEUWE
ECONOMIE**

VOORWOORD

Als hét duurzame bedrijfennetwerk van Nederland zijn we blij verrast over de ambitieuze, groene plannen in het nieuwe regeerakkoord dat is samengesteld door VVD, D66, CDA en ChristenUnie. Van klimaat en biodiversiteit tot internationale handelsketens; het akkoord bevat krachtige duurzaamheidsambities. We zijn ook blij met de aandacht voor het midden- en kleinbedrijf en de hulp die zij krijgen bij verduurzaming. Bovendien zien we onze drie belangrijke lobbythema's uitgebreid terugkomen: een overheid met lef, echte prijzen en steun voor duurzame (mkb-) ondernemers.

Maar zoals velen ook al hebben aangegeven: *the proof of the pudding is in the eating*. Oftewel, de plannen zijn goed, maar veel van het h oe is nog niet duidelijk. We zien veel stimulering, maar nog weinig verplichting. En dat terwijl ondernemers in ons netwerk ondersteuning én scherpe randvoorwaarden van de overheid verwachten. Alleen zo maken we circulair, klimaatneutraal en inclusief ondernemen de nieuwe norm.

Het zou dan ook goed zijn als het kabinet een deel van de miljarden steekt in het belonen van koplopers. Zij ontwikkelen tenslotte innovatieve producten, diensten en verdienmodellen. En daarbij: waar geen wil is, is een wet. De overheid heeft de knoppen in handen om de nieuwe economie te versnellen. Vandaar ook hierbij onze oproep aan het kabinet om het belastingstelsel te hervormen, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor productgroepen te introduceren, een harde eis te maken van het rekenen met echte prijzen, en transparantie te verplichten. Oftewel, bied niet alleen een flinke wortel zoals in het regeerakkoord nu, maar hanteer ook de stok. MVO Nederland vertegenwoordigt graag de stem van de duurzame ondernemer in de verdere uitwerking van dit akkoord.

In deze analyse lees je onze beoordeling van het regeerakkoord op de zeven thema's van de nieuwe economie: nieuwe rijkdom, echte prijzen, transparante ketens, inclusief ondernemen, groene energie, biodiversiteit en circulaire economie. Daarbij kijken we vooral of de plannen bijdragen aan het kantelpunt in 2025, als twintig procent van de economie om moet gaan in de nieuwe economie.

Zonder al te veel weg te geven over de conclusie: wij zijn in de kern positief over de kansen die het akkoord biedt voor duurzame ondernemers. 2022 wordt echter wel een spannend jaar, zeker als je bedenkt dat de *decade of action* al twee jaar op weg is.

Michel Schuurman,
Directeur Politiek en Economie, MVO Nederland

DE ANALYSE IN EEN OOGOPSLAG

ALGEMENE DUURZAME AMBITIE		Het kabinet heeft dit regeerakkoord opgesteld als plan om de nieuwe economie te bereiken, dit is een topprioriteit.
NIEUWE RIJKDOM		Het kabinet gebruikt veel duurzame woorden en investeert veel geld in duurzaamheid, maar we missen scherpe randvoorwaarden.
ECHTE PRIJZEN		Het kabinet geeft CO ₂ -uitstoot een echte prijs, maar alleen voor de grote industrie. De hervorming van het belastingstelsel is nog niet uitdrukkelijk circulair.
TRANSPARANTE KETENS		Het nieuwe kabinet loopt voor op de rest van Europa als het gaat om transparantie in de keten.
INCLUSIEF ONDERNEMEN		Het kabinet besteedt aandacht aan topvrouwen, niet aan andere vormen van diversiteit op de werkvloer. We wachten af hoe de ministersploeg eruit gaat zien.
GROENE ENERGIE		Het kabinet stelt de klimaatambities bij, maar in de uitwerking moet duidelijk worden of de miljarden naar grote vervuilers of koplopers gaan, naar tussentijdse maatregelen of echte oplossingen.
BIODIVERSITEIT		Het kabinet heeft geen aandacht voor biodiversiteitsverlies in het buitenland, de stikstofaanpak blijft vaag.
CIRCULAIRE ECONOMIE		Het kabinet koppelt de circulaire economie aan de klimaatopgave, maar komt niet met concrete maatregelen voor ondernemers.

Algemene duurzame ambitie

Het is duidelijk dat het kabinet dit regeerakkoord aanwendt om de grote uitdagingen van deze tijd op te lossen, van de stikstofcrisis tot de klimaatopgave. Het kabinet vat het doel mooi samen in de inleiding: “Een duurzaam welvarend land voor de huidige en toekomstige generaties, waarin alle inwoners naar vermogen mee kunnen doen”.

MVO Nederland is daarom blij verrast met de groene ambities en doelstellingen. We zijn het eens met het doel, maar veel zal afhangen van het hoe: de uitwerking in concrete maatregelen. Het is goed dat het kabinet met een visie voor de lange termijn komt en verder dan de regeerperiode van vier jaar kijkt. Daarbij is het wel belangrijk dat van uitstel geen afstel komt en dat het kabinet ook tijdens deze regeerperiode afrekenbare doelen stelt én haalt.

Nieuwe economie

Het geld klotst tegen de plinten bij dit kabinet, en de ambitie ligt niet in het verder opjagen van het bnp. Het akkoord heeft volop aandacht voor klimaat, biodiversiteit, en andere niet-financiële zaken, al blijft vaag welke concrete maatregelen genomen gaan worden. Het is winst dat het akkoord inzet op het helpen verduurzamen van het mkb. Zo wil het nieuwe kabinet verduurzaming stimuleren, regelingen versimpelen en toekomstig beleid toetsen op haalbaarheid voor het mkb.

MVO Nederland plaatst daarbij wel de kanttekening dat naast de wortel ook de stok nodig is om duurzaam te herstellen uit de coronacrisis. Koplopend mkb heeft behoefte aan scherpe randvoorwaarden, zodat zij kunnen blijven doen wat zij doen: ondernemen. Kijk bij haalbaarheidsstudies niet alleen naar de achterblijvers maar juist naar de koplopers die met kennis, ervaring én intrinsieke motivatie verduurzamen.

Een gemiste kans is dat het kabinet overheidsinkoop niet breedschalig inzet als instrument. De Rijksoverheid koopt voor 17 miljard euro per jaar aan producten en diensten in. Zo heeft zij een enorme impact op de markt als launching customer. MVO Nederland ziet graag dat dit machtige middel wordt ingezet om de nieuwe economie te bewerkstelligen: harde criteria op het gebied van echte prijzen. Het akkoord benoemt nu alleen dat de overheid duurzaam en lokaal voedsel gaat inkopen. Goed nieuws voor ons [agrifood-netwerk](#), maar dit zien we graag terug bij alle producten en diensten die de overheid inkoopt.

Echte prijzen

Het nieuwe kabinet maakt duidelijk dat de uitstoot van CO₂ steeds duurder gaat worden. Het belangrijkste instrument daarvoor blijft de Europese CO₂-markt. Het coalitieakkoord wil een gegarandeerde bodemprijs. Of dat nodig is, is de vraag, want de ETS-prijs voor CO₂-uitstoot is de het afgelopen jaar al opgelopen tot boven de 80 euro per ton. Voor de ongeveer 450 Nederlandse bedrijven die onder het ETS-regime vallen, wordt het terugdringen van de emissies dus financieel steeds relevanter. Voor de rest van het blijft het uitstoten van broeikasgassen vooralsnog gratis: in het coalitieakkoord wordt niet gerept over een generieke CO₂-belasting.

Daarbij zet het kabinet voor het vergroenen van het belastingstelsel vooral in op het laaghangende fruit. De beprijzingen die waarschijnlijk onderdeel worden van de Europese Green Deal, zoals kerosinebelasting en rekeningrijden. Dat laatste wordt ook nog eens op de lange baan geschoven, naar 2030. Wel geeft het kabinet aan dat het de eerste stappen zet om het belastingherstel te hervormen. MVO Nederland pleit voor de hervorming naar een toekomstbestendig belastingstelsel, waar arbeid goedkoper is en vervuiling en verbruik duur. Zo maken we circulair ondernemen lonend.

Transparante ketens

Bedrijven die niet bereid zijn tot transparantie zijn bij dit kabinet aan het verkeerde adres. Het kabinet neemt een aantal nieuwe maatregelen om transparantie te verplichten, zoals een nieuwe rapportageverplichting, een herkomstetiket voor voedselproducten en een wet die bedrijven verplicht om inzicht te geven in de risico's in hun aanvoerketens. MVO Nederland is blij met deze inzet die duurzame keuzes vereenvoudigt voor consumenten, werknemers, investeerders en bedrijven. Goede wetgeving valt of staat uiteraard met stevige handhaving en consequenties bij niet-naleving, daarom houdt MVO Nederland een vinger aan de pols bij de uitwerking.

Inclusief ondernemen

Er is veel aandacht voor diversiteit bij de overheid als werkgever, maar minder binnen het bedrijfsleven. Het kabinet neemt maatregelen om gendergelijkheid op de werkvloer te bevorderen, maar heeft nog onvoldoende oog voor andere vormen van diversiteit. Daarbij wordt evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende posities al jaren 'gestimuleerd'. Het is tijd voor een steviger optreden om het arbeidspotentieel van de volledige samenleving te benutten, de stok in plaats van de wortel. Er zijn positieve geruchten dat het kabinet zelf het goede voorbeeld geeft met een 50/50 man-vrouw verdeling op de bordesfoto. Dat zien we helaas pas in januari 2022.

Groene energie

De klimaatambities stijgen – van 55 naar 60 procent CO₂-reductie in 2030 – maar veel hangt af van de uitwerking. Besteedt het kabinet de miljarden aan het verzachten van de pijn van de oude economie of ondersteunt het duurzame koplopers die met innovatieve producten en vernieuwende verdienmodellen klimaatneutraal produceren? Opvallend is de 5 miljard euro die het kabinet uittrekt voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. De kans dat kernenergie opgenomen wordt in de EU-taxonomie voor groene investeringen is niet groot, en dat betekent dat investeringen in nucleair nóg moeilijker terug te verdienen zijn dan nu al het geval is. Kernenergie is veruit de duurste vorm van niet-fossiele elektriciteit. Duitsland en België stoppen ermee, in Engeland en Frankrijk kampen nieuwe centrales met jarenlange vertragingen en torenhoge budgetoverschrijdingen.

Biodiversiteit

Het nieuwe kabinet ziet dat het stikstofprobleem aanpak verdient en komt met procesvoorstellen en budget. Schiphol wordt zijdelings genoemd. Toch is duidelijk dat de luchthaven een pijnpunt was in de coalitie, concrete maatregelen ontbreken. Wij vragen ons af of de benoemde plannen voldoende zijn om de aangescherpte reductiedoelstellingen te bereiken, aangezien het akkoord niet is doorgerekend door de planbureaus. Daarbij is verlies van biodiversiteit voor dit kabinet vooral een binnenlands probleem. De impact van de Nederlandse economie elders in de wereld komt in het coalitieakkoord niet aan bod.

Circulaire economie

De vraag is niet alleen wat de circulaire economie kan doen voor het klimaat, maar ook wat het klimaat kan doen voor de circulaire economie. Specifieke circulaire economie-doelstellingen worden niet benoemd. Daarom nemen we aan dat de bestaande doelen overeind blijven staan. Het akkoord benoemt een aantal circulaire maatregelen, zoals in de glastuinbouw of het stimuleren van circulair bouwen. Vanwege de enorme potentie van de circulaire economie voor het verdienvermogen van Nederland, had MVO Nederland graag meer aandacht gezien voor circulaire ondernemers. Ook bij de 100.000 te bouwen woningen per jaar is de kans gemist om deze verplicht circulair en klimaatneutraal te maken.

VERANTWOORDING

De analyse van het regeerakkoord aan de hand van de zeven thema's van de nieuwe economie is als volgt tot stand gekomen:

- We bepaalden de hoofdvraag: in hoeverre is het regeerakkoord ondersteunend aan de thema's nieuwe rijkdom, echte prijzen, transparante ketens, inclusief ondernemen, groene energie, biodiversiteit en circulaire economie?
- Voor elk van de thema's hebben we criteria opgesteld, die je verderop vindt.
- We hanteerden steeds vier basisvoorwaarden:
  1. Het gaat om voorstellen voor ondernemers (dus niet alleen voor burgers of overheden)
  2. Het gaat om voorstellen voor duurzaam ondernemers (dus niet voor ondernemers in het algemeen)
  3. Het gaat om voorstellen voor nationaal beleid (dus niet voor Europees beleid)
  4. Het gaat om voorstellen voor concrete maatregelen (dus niet alleen om idealen of vergezichten).
- Passages in het regeerakkoord die niet aan deze voorwaarden voldoen, namen we niet mee.
- We hebben het regeerakkoord beoordeeld op zestien criteria die leiden tot één van deze drie scores.
  - **Rood**: dit werkt **zeker niet** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025
  - **Geel**: dit werkt **enigszins** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025
  - **Groen**: dit werkt **flink** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025
- Omdat een thema uit meerdere criteria kan bestaan, telt dit uiteindelijk op tot vijf kleuren
  - **Rood**: dit werkt **zeker niet** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025
  - **Oranje**: dit werkt **nauwelijks** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025
  - **Geel**: dit werkt **enigszins** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025
  - **Lichtgroen**: dit werkt **redelijk goed** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025
  - **Groen**: dit werkt **flink** mee aan het behalen van het kantelpunt in 2025

CRITERIA

Algemene duurzaamheidsambitie

1. Spreekt het kabinet direct in het voorwoord of de inleiding al over de nieuwe economie?

- **Niet tot nauwelijks:** de partij noemt geen of slechts enkele elementen van de nieuwe economie en heeft zijn prioriteiten duidelijk elders liggen.
- **Ja**, de partij staat wel positief tegenover een duurzame economie en benoemt dit ook, maar het is geen topprioriteit.
- **Ja**, het programma is opgesteld als plan om een nieuwe, duurzame economie te bereiken. Dit is topprioriteit voor de partij.

Nieuwe rijkdom

1. Heeft het kabinet oog voor de ontwikkeling van brede welvaart? Oftewel: vindt het kabinet het streven naar maatschappelijke waarde minstens zo belangrijk als naar financiële waarde?

- **Nee.**
- **Ja**, het kabinet benoemt zaken die hiermee samenhangen.
- **Ja**, het kabinet benoemt dit als belangrijkste uitgangspunt wanneer het over de economie gaat.

2. Kiest het kabinet bij het economische herstel na de coronacrisis voor een fundamenteel 'groen herstel', bijvoorbeeld door duurzaamheidsvoorwaarden te stellen aan financiële steun?

- **Nee**, het kabinet maakt hierbij geen onderscheid tussen bedrijven in de oude en in de nieuwe economie.
- **Deels**, bedrijven in de nieuwe economie krijgen de voorkeur boven bedrijven in de oude economie, maar naast duurzaamheid tellen ook andere invalshoeken mee.
- **Ja**, het kabinet wil alleen steun verlenen aan bedrijven in de nieuwe economie; het economisch herstel is gericht op verduurzaming.

3. Pleit het kabinet ervoor om duurzaam ondernemers in praktische zin te ondersteunen, bijvoorbeeld met informatie, tools of financiële middelen?

- **Nee.**
- **Enigszins:** het kabinet stelt enkele middelen voor.
- **Ja**, volop.

4. Pleit het kabinet voor duurzaam opdrachtgeverschap bij inkoop en aanbesteding door de Rijksoverheid?

- **Nee.**
- **Enigszins:** duurzaam inkopen door de overheid wordt genoemd, maar het kabinet kiest er niet eenduidig voor.
- **Ja**, het kabinet pleit eenduidig voor duurzaam inkopen door de overheid.

Echte prijzen

1. Stelt het kabinet een Nederlandse CO₂-prijs voor (los van eventuele uitspraken over de CO₂-heffing in de EU Green Deal)?

- **Nee.**
- **Ja**, maar alleen voor de industrie.
- **Ja**, voor het brede bedrijfsleven.

2. Zet het kabinet in op vergroening van het belastingstelsel?

- **Nee.**
- **Enigszins**: het kabinet wil een of enkele niet-duurzame praktijken hoger belasten, of een of enkele duurzame praktijken lager.
- **Ja**, het kabinet pleit voor een radicale verschuiving van (lagere) belasting op arbeid naar (hogere) belasting op grondstoffen.

Transparante ketens

1. Pleit het kabinet voor meer transparantie door bedrijven?

- **Nee.**
- **Enigszins**: het onderwerp wordt genoemd, maar zonder concrete maatregelen.
- **Ja**, en het kabinet verbindt hier ook eisen en/of consequenties aan.

2. Pleit het kabinet voor IMVO-maatregelen en/of eerlijke handel?

- **Nee.**
- **Enigszins**: het kabinet pleit wel voor IMVO/eerlijke handel maar noemt nauwelijks concrete maatregelen.
- **Ja**, inclusief concrete maatregelen.

Inclusief ondernemen

1. Erkent het kabinet de noodzaak voor meer diversiteit en inclusiviteit in het bedrijfsleven en heeft zij daarbij oog voor meerdere aspecten, zoals gender, religie, afkomst, huidskleur, geaardheid, fysieke beperkingen, etc.?

- **Nee.**
- **Ja**, maar het kabinet noemt geen concrete maatregelen, of alleen maatregelen gericht op één of twee doelgroepen.
- **Ja**, het kabinet noemt concrete maatregelen, gericht op meerdere doelgroepen en geeft zelf het goede voorbeeld.

Groene energie

1. Wil het kabinet het nationale Klimaatakkoord voortzetten of zelfs uitbreiden?

- **Nee**, dit wordt niet genoemd.
- **Ja**, het kabinet wil het voortzetten zoals het nu is.
- **Ja**, het kabinet pleit voor hogere ambities dan het huidige Klimaatakkoord.

Biodiversiteit

1. Benoemt het kabinet het belang van behoud en vergroting van de biodiversiteit?

- **Nee.**
- **Enigszins:** het kabinet erkent de rol van de overheid in het oplossen van dit vraagstuk en komt met enkele losse voorstellen.
- **Ja,** het kabinet benadrukt het belang hiervan en komt met ambitieuze voorstellen inclusief concrete doelen.

2. Benoemt het kabinet het belang van verlagen van het stikstofoverschot?

- **Nee.**
- **Enigszins:** het kabinet erkent het belang hiervan en komt met enkele voorstellen.
- **Ja,** het kabinet benadrukt het belang hiervan en komt met ambitieuze voorstellen inclusief concrete doelen.

3. Benoemt het kabinet de impact van Nederland op de wereldwijde biodiversiteit, bijvoorbeeld als het gaat om verwoestijning, verzuring van oceanen, ontbossing?

- **Nee.**
- **Ja.**

Circulaire economie

1. Stelt het kabinet concrete en ambitieuze doelen op het gebied van de circulaire economie?

- **Nee,** het kabinet noemt geen concrete doelen.
- **Enigszins:** het kabinet noemt een of meer doelen, maar is daarin niet heel ambitieus.
- **Ja,** het kabinet noemt concrete en ambitieuze doelen.

2. Stelt het kabinet concrete maatregelen voor ter bevordering van de circulaire economie?

- **Nee.**
- **Ja,** een of enkele losse maatregelen.
- **Ja,** verregaande integrale maatregelen.

OVER MVO NEDERLAND

Of je nu zoekt naar mogelijkheden om je CO₂-uitstoot te verminderen, wilt werken aan hergebruik van je restmateriaal of financiering zoekt voor je duurzame innovaties; als ondernemer loop je tegen specifieke wet- en regelgeving aan. MVO Nederland is de beweging van ondernemers in de nieuwe economie en creëert de optimale condities om toekomstbestendig ondernemen in de nieuwe economie mogelijk te maken.

Hoe we dat doen? We voeren een actieve lobby door in gesprek te gaan met ambtenaren, bestuurders, beleidsmakers en politici. Ook in Europa. We voorzien hen van argumentatie voor de bestaande politieke agenda. Maar helpen ook bij het op de agenda zetten van nieuwe punten. Daarbij gaan we uit van de standpunten die voor koplopende bedrijven in de nieuwe economie belangrijk zijn. Zij zijn ons kritische klankbord en bieden inspirerende voorbeelden voor het versterken van ons verhaal.

Als belangenbehartiger van de nieuwe economie maken we duidelijk wat er moet veranderen om toekomstbestendig ondernemen eenvoudiger en financieel aantrekkelijker te maken. We maken ons daarbij hard voor systeemveranderingen die alle partners in onze beweging raken. Denk hierbij aan het bewerkstelligen van een duurzaam belastingstelsel, het neerzetten van een stevige ambitie in klimaat- en energiebeleid en de circulaire economie, en een overheid die leidend is in duurzaam inkopen en aanbesteden.

Meer informatie

Meer weten over onze belangenbehartigingsactiviteiten?
[Neem dan contact met ons op.](#)

Zelf invloed uitoefenen op de politiek?

[Word partner van MVO Nederland](#) en neem je aandeel in de nieuwe economie.

Blijf op de hoogte

Blijf eenvoudig op de hoogte van alle updates van MVO Nederland via [LinkedIn](#), [Twitter](#), onze [maandelijkse nieuwsbrief](#), [maandelijkse eventupdate](#) én [podcastserie](#).

Minister van de nieuwe economie-campagne

In oktober 2020 startte MVO Nederland een zoektocht naar de Minister van de nieuwe economie. Het doel? Een vertegenwoordiger vinden van iedereen die tempo wil maken richting de nieuwe economie. Meer dan 200 kandidaten stelden zich verkiesbaar, meer dan 16.000 mensen stemden op hun favoriete kandidaat. In januari 2021 koos Nederland de Minister van de nieuwe economie – vanaf dat moment ging hij aan de slag om het geluid van al die stemmen te vertegenwoordigen. Met resultaat. Het regeerakkoord heeft meer aandacht dan ooit voor duurzame ondernemers en het belang van verduurzaming.

[Meer informatie op onze website.](#)